

**ZAVRŠNI IZVJEŠTAJ O REALIZACIJI AKCIONOG PLANA ZA SPROVOĐENJE
STRATEGIJE INOVATIVNE DJELATNOSTI 2016-2020**

Podgorica, septembar 2021. godine

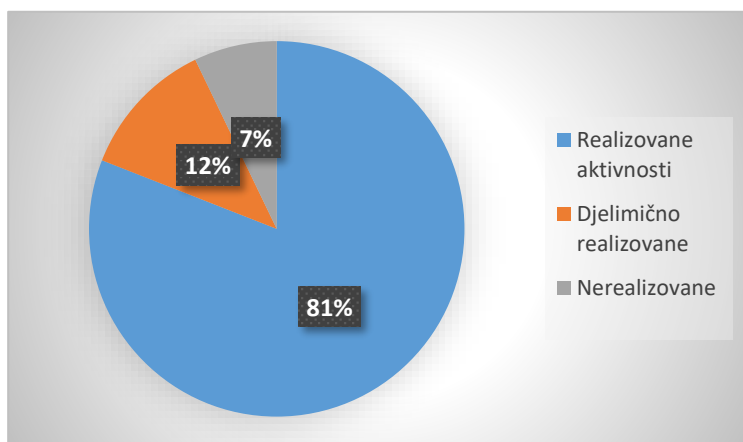
SADRŽAJ

I UVODNI REZIME	3
II INFORMACIJA O NAPRETKU U POSTIZANJU OPERATIVNIH CILJEVA	6
III TABELA ZA IZVJEŠTAVANJE O REALIZACIJI AKCIONOG PLANA ZA SPROVODJENJE STRATEGIJE INOVATIVNE DJELATNOSTI 2016-2020, ZA 2020. GODINU.....	11
IV NALAZI EVALUACIJE	38
V OSVRT NA PLANIRANA I UTROŠENA SREDSTVA	41

I UVODNI REZIME

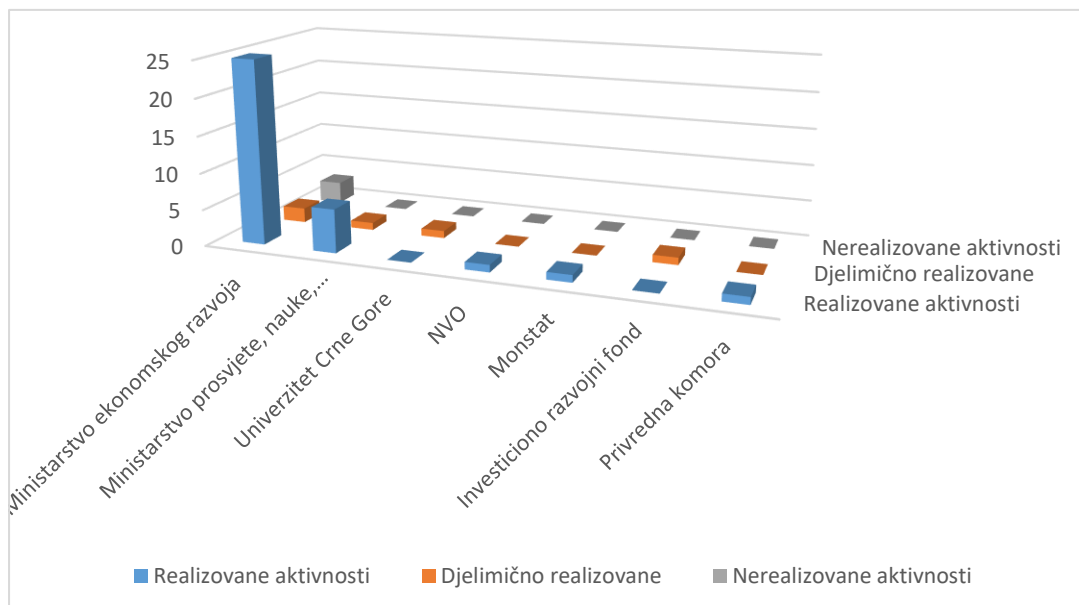
Akcionni plan za sprovođenje Strategije inovativne djelatnosti (2016-2020) usvojen je na period od pet godina (2016-2020) i sadrži:

- **Tri (3) strateška cilja;**
- **Devet (9) prioriteta,** koji u smislu Uredbe o načinu i postupku izrade, usklađivanja i praćenja sprovođenja strateških dokumenata ("Službeni list Crne Gore", br. 054/18 od 31.07.2018.) zapravo predstavljaju operativne ciljeve;
- **Dvadesetšest (26) mjera;** i
- **Četrdesetdvije (42) aktivnosti.**

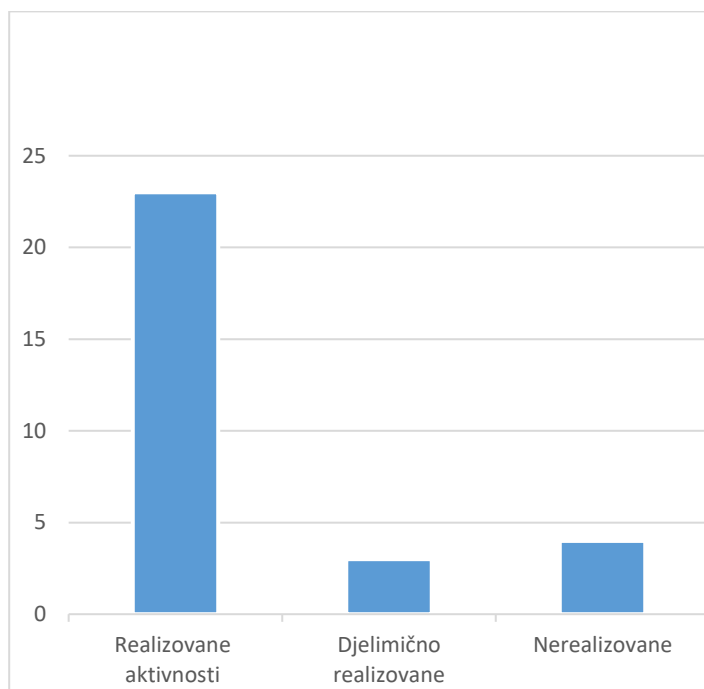

Od ukupno četrdesetdvije (42) aktivnosti, u periodu 2016-2020. godina tridesetčetiri (34) su realizovane, pet (5) su djelimično realizovane, dok tri (3) nijesu realizovane.

Grafik 1. Pregled realizovanih, djelimično realizovanih i nerealizovanih aktivnosti za cjelokupni period implementacije Strategije inovativne djelatnosti (2016-2020) s Akcionim planom

Grafik 2. Pregled realizovanih, djelimično realizovanih i nerealizovanih aktivnosti za cjelokupni period implementacije Strategije inovativne djelatnosti (2016-2020) s Akcionim planom po institucijama

U toku 2020. godine za realizaciju je prispjelo trideset (30) aktivnosti, od kojih su dvadesettri (23) uspješno realizovane (77%), tri (3) djelimično realizovane (10%) i četiri (4) su nerealizovane aktivnosti (13%).

Grafik 3. Pregled realizovanih, djelimično realizovanih i nerealizovanih aktivnosti u 2020. godini

Nerealizovane aktivnosti u 2020. godini su:

5.3 Uspostavljanje IPC u Baru i 5.4. Uspostavljanje IPC u Pljevljima

Na osnovu „Strateškog plana uspostavljanja NTP u Crnoj Gori” (2012), utvrđeno je da se NTP u Crnoj Gori koncipira kao umrežena struktura koja će imati svoje sjedište u Podgorici i tri decentralizovane jedinice – impulsna centra, koji su sastavni dio NTP, i to u: Nikšiću, Baru i Pljevljima. Takođe, Studija izvodljivosti za uspostavljanje NTP u Crnoj Gori iz 2011. predviđa izgradnju impulsnih centara, odnosno inovaciono-preduzetničkih centara na lokalnom nivou, i to u Baru i Pljevljima. Akcionim planom bilo je planirano sprovođenje pripremnih aktivnosti na uspostavljanju koje nijesu realizovane do kraja 2020. godine, a procjena za njihovo uspostavljanje uradiće se nakon izgradnje NTP-a kao centralne jedinice.

7.3 Formiranje Informativnog centra za intelektualnu svojinu

Riječ je o centru koji je trebalo da postane organizaciona jedinica Zavoda za intelektualnu svojinu Crne Gore. U skladu sa Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave iz decembra 2018. godine, Zavod za intelektualnu svojinu je ukinut i postao je dio Ministarstva ekonomije, odnosno Ministarstva ekonomskog razvoja, Direktorata za unutrašnje tržište i konkurenciju, tako da zbog realnih i objektivnih razloga ova aktivnost nije realizovana u 2019. godini. Nadležna institucija za sprovođenje ove mjere preporučila je brisanje aktivnosti zbog institucionalnih promjena i realne nemogućnosti implementacije.

12.1 Dodjela nagrada pronalazaču/inovatoru za najuspješnije inovativno rješenje

Ministarstvo prosvjete, nauke, kulture i sporta nije dodjeljivalo nagradu pronalazaču/inovatoru za najuspješnije inovativno rješenje u 2020. godini. Iz resora nauke je konstatovano da se u

narednom periodu najvjerovatnije neće dodjeljivati nagrade za ovu kategoriju. U kontekstu cjelokupne realizacije Akcionog plana ova aktivnost smatra se djelimično realizovanom, jer je u prethodnim godinama bila uspješno realizovana.

Važno je napomenuti da je na stepen realizacije, odnosno nerealizacije određenog broja aktivnosti u toku 2020. godine, u značajnoj mjeri doprinijela pojava epidemije virusa COVID-19, i razvoj epidemiološke situacije u zemlji, kao i mjere koje su donijete od strane relevantnih institucija protiv širenja korona virusa na kojima je bio potpuni fokus.

Djelimično su realizovane aktivnosti čije je trajanje kontinuirano i nakon implementacije Strategije. S tim u vezi slijedi **pregled djelimično realizovanih aktivnosti**:

5.2 Uspostavljanje centralne jedinice Naučno-tehnološkog parka (NTP) u Podgorici i uspostavljanje programa podrške

U dijelu razvoja inovacione infrastrukture započeti su radovi na zgradi Naučno-tehnološkog parka u maju 2020. za koje je utrošeno cca. 2 miliona €. Očekuje se da radovi budu okončani u 2022. godini. NTP je u 2020. godini realizovao niz aktivnosti iz domena svojih ovlašćenja (obuke i radionice, predakceleracijski programi, promotivni događaji, podizanje kapaciteta inovativne zajednice), a jedan broj događaja je održan online putem. NTP broji 3 zaposlena lica i dvoje stažista. Radovi na zgradi NTP će se najvećim dijelom izvoditi tokom 2021. i 2022. godine, uz mogućnost pomjeranja postavljenih rokova za završetak radova. Javni poziv za stanare je planiran nakon završetka radova. Organizovanje događaja, konferencija, promotivnih i edukativnih aktivnosti, implementacija projekata su planirani uz prilagođavanje načina i uslova za organizaciju i implementaciju.

8.1: Osnivanje Centra za transfer tehnologija (CTT) i stručne usluge na UCG

U okviru IPA projekta BESME urađena je Mapa puta za uspostavljanje Centra za transfer tehnologija, prema modelu da centar bude nacionalno tijelo kao organizaciona jedinica Naučno-tehnološkog parka, što će dalje biti razrađeno kroz godišnji program rada NTP za 2021. i naredne godine. Gore pomenutim dokumentom treba da se postavi osnova za formiranje kancelarije za tehnološki transfer i sve prpratne aktivnosti.

Ministarstvo ekonomskog razvoja pomaže kompanijama i akademskim krugovima da povećaju transfer inovacija i tehnologija u okviru implementacije inovacionih projekata i kolaboracija između fakulteta/naučnoistraživačkih institucija i kompanija. Sa druge strane, IPC „Tehnopolis“ u Nikšiću i Naučno-tehnološki park Crne Gore podržavaju transfer tehnologije u okviru svojih programa čiji je cilj podrška inovativnim idejama i start-up preduzećima.

9.1: Uspostavljanje Jadranskog Otvorenog sistema inovacija (OIS) i OSI hub-a

Riječ je o projektu koji se realizovao u okviru programa ADRION i čiji cilj nije uspostavljanje Centra za inovacije u Crnoj Gori, već Hub-a za Otvoreni sistem inovacija, a u kojem je učestvovalo bivše Ministarstvo nauke Crne Gore samo u svojstvu pridruženog partnera, odnosno pratilo rezultate projekta u kontekstu kreiranja prve makro regionalne Strategije pametne specializacije i hub-a OSI bez utvrđenih obaveza Crne Gore za formiranje Centra za inovacije u ovom projektu.

Projekat OIS-AIR uspješno je završen u decembru 2020. godine sa mnogim pozitivnim rezultatima, kao što su: razvoj makroregionalne S3 strategije, pokretanje transnacionalnog poziva za dokazivanje koncepta i uspostavljanje OISAIR mreže, između ostalog. Institucije iz Crne Gore koje su zainteresovane da pristupe mreži mogu se prijaviti u bilo kom trenutku. Web stranica projekta za više detalja - www.oisair.net.

II INFORMACIJA O NAPRETKU U POSTIZANJU OPERATIVNIH CILJEVA

Akcionim planom za sprovođenje Strategije inovativne djelatnosti (2016-2020) definisani su samo indikatori rezultata na nivou utvrđenih aktivnosti, kao i indikatori učinka na nivou Strategije za 2020. godinu, ali ne i indikatori učinka na nivou operativnih ciljeva.

Za potrebe izrade ovog Izvještaja, kao i prethodnih godišnjih izvještaja, izdvojeni su **neki od glavnih indikatora učinka objedinjeni po operativnim ciljevima (prioritetima) za 2020. godinu:**

- Broj inovativnih organizacija upisanih u Registar kojih je trenutno 93, u odnosu na nultu polaznu vrijednost;
- Broj registrovanih patenata kojih je 3.729, u odnosu na polaznu vrijednost 2.542;
- Broj uspostavljenih centara izvrsnosti kojih je trenutno 3, u odnosu na nultu polaznu vrijednost;
- Broj stanara u IPC „Tehnopolis“ Nikšić kojih je trenutno 26, u odnosu na nultu polaznu vrijednost;
- Broj organizovanih događaja, obuka, promocija i dr. je dostigao 364, u odnosu na polaznu vrijednost 30;
- Broj akreditovanih studijskih programa sa praktičnom nastavom kao obavezan dio kurikuluma u obimu 25% dostigao je 170 u odnosu na nultu polaznu vrijednost;
- Broj uspostavljenih partnerstava naučnoistraživačkih ustanova i privrednih subjekata u okviru grantova trenutno iznosi 27, u odnosu na polaznu vrijednost 8;
- Broj odobrenih inovativnih projekata trenutno iznosi 23, u odnosu na nultu polaznu vrijednost;
- Broj osnovanih spin-off preduzeća kroz inovativne projekte trenutno je 2 u odnosu na nultu polaznu vrijednost;
- Broj odobrenih projekata u okviru H2020 iznosi 27 u odnosu na 1 projekat u 2016. godini, dok je 10 odobrenih EUREKA projekata u odnosu na 2 iz 2016. godine.

U odnosu na međunarodne indikatore relevantne za sistem inovativne djelatnosti, Crna Gora bilježi pozitivan trend tokom godina i rangirala se na sljedeći način:

- *Globalni indeks konkurentnosti – Komponenta 12: Inovacioni kapaciteti (Svjetski ekonomski forum - WCF):* 2016: 94/138; 2018: 71/141; 2019: 69/141 (podaci za 2020. godinu nijesu dostupni);
- *Globalni inovacioni indeks (Svjetska organizacija za intelektualnu svojinu - WIPO) –* 2016: 51/128; 2018: 52/124; 2019: 45/129; 49/131.

Napredak Crne Gore u kontekstu inovacija i inovacionih kapaciteta adekvatno se reflektovao i kroz međunarodne indikatore, o čemu svjedoči kontinuirani napredak tokom izvještajnog perioda.

GLAVNI POKAZATELJI USPJEŠNOSTI REALIZACIJE STRATEŠKIH CILJEVA DO 2020. GODINE

Kao jedan od mehanizama praćenja uspješnosti realizacije Strategije, u samom tekstu Strategije, utvrđeno je nekoliko pokazatelja, odnosno indikatora uspješnosti:

Procenat ulaganja u IR

Prema poslednjim zvaničnim podacima za istraživanje i razvoj koji su objavljeni u maju 2021. godine¹, ukupna nacionalna potrošnja na IR u 2019. godini iznosila je 0,36% BDP-a (17,98 mil.

---

¹ <https://www.gov.me/clanak/saopstenje-o-statistici-istrazivanja-i-razvoja-za-2019-godinu>

€ bruto izdataka za IR), što je ujedno bila i polazna vrijednost iz 2014. godine navedena u Strategiji. Značajno povećanje je zabilježeno u 2018. godini² kada je potrošnja na IR iznosila 0,5% (23,49 mil. € bruto izdataka za IR), a što je bilo za 0,14% više u odnosu na 2014. godinu. Podaci ukazuju na još uvijek aktuelnu potrebu za intenziviranjem ulaganja u istraživanje i razvoj, a kako je to i potvrđeno u posljednjem EU Izveštaju o napretku Crne Gore u dijelu Poglavlja 25³, što će biti jedan od ključnih prioriteta u narednom periodu.

Procenat ulaganja privatnog sektora

Ulaganja poslovno-preduzetničkog sektora u istraživanja i razvoj, koja su u 2014. godini iznosila oko 0,14% BDP-a, zabilježila su porast u 2018. na 0,19% BDP-a, dok je prema posljednjim zvaničnim podacima za 2019. godinu procenat ulaganja poslovno-preduzetničkog sektora bio jako nizak. U segmentu rasta investicija u istraživanje i razvoj, kroz saradnju naučnoistraživačkih institucija i preduzeća, a u pogledu *udijela ulaganja u istraživanje i razvoj od strane poslovnog sektora*, tokom realizacije Strategije ovaj indikator se kretao na sljedeći način: 17% u 2016. g, 19% u 2017. g, 38% u 2018.g, da bi zabilježio pad na 13% u 2019.g. Najviše sredstava na istraživanje i razvoj u 2018. godini utrošeno je u poslovno – preduzetničkom sektoru (38 % ili 9,00 mil.€), što je tri puta više ulaganja u odnosu na 2017. godinu (2,8 mil. €). Navedenom rastu ukupne potrošnje na I&R i ulaganjima poslovno-preduzetničkog sektora su doprinijela značajna ulaganja u inovativne grantove za partnerstva nauke i privrede, podrška za startup preduzeća, podrška kroz učešće preduzeća u EUREKA, HORIZON, COSME, IPA, COST programima i povećanje broja i kapaciteta istraživača u okviru ovih programa.

Broj osoblja angažovanog na poslovima IR

Na poslovima istraživanja i razvoja u 2014. godini bilo je angažovano 2.339 lica, dok se u 2020. godini očekuje angažovanje 2.600 lica.

U 2019. godini na poslovima istraživanja i razvoja bilo je angažovano 2330 osoba, od kojih je 1586 istraživača, 495 stručnih saradnika i 249 pomoćnih osoba. Za 2019. godinu ukupni FTE je iznosio 685, dok je vrijednost FTE za istraživače 469.

Broj inovatora

Prema zvaničnim podacima ZIS trenutno je registrovano 56 inovatora koji su svoje pronalaskе zaštitili patentom. Porast je bio veći nego što je planirano, tako da, zaključno sa krajem 2020. godine, imamo 90 inovatora, umjesto planiranih 70.

Broj registrovanih patenata

Prema zvaničnim podacima ZIS trenutno je kod ovog Zavoda registrovano 2.383 patenta, dok se u 2020. godini očekuje porast za 1.200 patenata. Do kraja 2020. godine registrovano je 3.729 što prevazilazi ciljanu vrijednost za 146 patenata.

Broj „start-up“ preduzeća nastalih u okviru realizacije programa podrške 10.

- U okviru realizacije instrumenata finansijske podrške za inovativna i brzorastuća preduzeća kroz ulaganje u vlasnički kapital finansirana su 2 inovativna startup preduzeća.
- U okviru realizacije StartUp Activatora koji je sproveden putem Predakceleracijskog programa formirana su 3 nova startapa koji su dobili podršku za razvoj biznis ideja.
- U okviru realizacije BoostmeUp Predakceleracijskog programa 4 nova startapa su dobila podršku za dalji razvoj.
- U okviru implementacije inovativnih projekata formiran je 1 spinoff i podržan 1 startup sa sjedištem u Tehnopolisu (Uhura solutions d.o.o.).

Rangiranje po Globalnom inovativnom indeksu

²<https://www.gov.me/clanak/227831--objavljeni-finalni-podaci-o-statistici-istrazivanja-i-razvoja-za-2018-godinu>

³ <https://www.gov.me/dokumenta/cc67577c-0e8f-4a55-a8c2-7d808de62d82>

Globalni inovativni indeks (GII), kao jedan od međunarodnih indikatora preformansi zemalja na polju inovacija, ali i smjernica za kreatore politika u planiranju budućih aktivnosti, od posebnog je značaja za utvrđivanje uspješnosti nacionalne politike inovacija. Crna Gora se u 2020. godini pozicionirala na 49. mjestu (od 131).⁴ U ovom izvještaju Crna Gora prepoznata je kao jedna od 10 najbolje rangiranih ekonomija u grupi zemalja sa višim prosječnim prihodima, a označen je napredak u inovacijama kao očekivan za nivo razvoja zemlje.

Deset najbolje rangiranih ekonomija po grupama (izvor: WIPO)

Upper middle-income economies (37 in total)	
1	China (14)
2	Malaysia (33)
3	Bulgaria (37)
4	Thailand (44)
5	Romania (46)
6	Russian Federation (47)
7	Montenegro (49)
8	Turkey (51)
9	Mauritius (52)
10	Serbia (53)

Rangiranje u odnosu na posebne parametre GII 2020 (izvor: WIPO)

Heatmap: GII 2020 rankings overall and by pillar

Country/Economy	Overall GII rank	Institutions	Human capital & research	Infrastructure	Market sophistication	Business sophistication	Knowledge & technology outputs	Creative outputs
Montenegro	49	44	54	53	61	78	66	36

NAPOMENE ZA IZVJEŠTAJ IZ 2020.

- Na osnovu preporuke iz Izvještaja za 2019. godinu koja se odnosi na *Aktivnost 1.1: Usvajanje Pravilnika o bližim uslovima za upis u Registar IO*, trenutno se radi na izradi izmjena ovog pravilnika u smislu proširenja vrste subjekata inovacione djelatnosti koje će biti uvedene u sistem kroz usvojeni Zakon o inovacionoj djelatnosti ("Sl. list CG", br. 82/2020), kao i izmjena uslova za upis u Registar subjekata inovacione djelatnosti.
- U odnosu na preporuku iz prethodnog izvještaja u vezi donošenja novog zakona o inovacijama koji će definisati širi spektar inovativnih organizacija i utvrditi uspostavljanje nacionalnog implementacionog tijela za Strategiju pametne specijalizacije (S3) i inovacije, u julu 2020. godine usvojeni su Zakon o inovacionoj djelatnosti i Zakon o podsticajnim mjerama za razvoj istraživanja i inovacija, čime su stvoreni preduslovi za osnivanje Fonda za inovacije Crne Gore i implementaciju programa Strategije pametne

⁴ https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2020.pdf

specijalizacije S3, kao i prvi put zakonski uveden u sistem Savjet za inovacije i pametnu specijalizaciju.

- U odnosu na *Aktivnost 4.2. Uspostavljanje i realizacija drugog centra izvrsnosti u Crnoj Gori*, uspostavljena su dva Centra izvrsnosti od kojih je jedan Centar izvrsnosti za biomedicinska istraživanja – CEBIMER i drugi Centar izvrsnosti za digitalizaciju u oblasti bezbjednosti hrane i autentičnosti prehrambenih proizvoda – FoodHub, za što je uloženo 0,53 mil.€.
- *Kada je riječ o Aktivnosti 5.1. - Uspostavljanje Inovaciono-preduzetničkog centra "Tehnopolis" u Nikšiću i uspostavljanje programa podrške*, koja je realizovana 2016. godine, u potpunosti su opremljene Bio-tehnološka laboratorija BioLab Tehnopolis i Data centar, a opremljeno je 85% laboratorije za industrijski dizajn TechLab Tehnopolis. IPC Tehnopolis je u 2020. godini primio 16 novih stanara, povećao broj zaposlenih za 32,14%, organizovao ukupno 141 događaj.
- Na osnovu preporuke iz prošlogodišnjeg Izvještaja koja se odnosi na *Aktivnost 7.2. Razvoj i instaliranje softvera za žigove*, formiran je Softver za žigove, završena je Integracija uTMview, kao i DesignView. Završena je implementacija IPAS, kao i HDBPI 2020 (Harmonised database for product indications) koji obuhvata i Desing class (2020), dok se u narednom periodu planira dalje razvijanje IT alata.
- U vezi sa *Aktivnošću 11.1. Organizacija promotivnih događaja i obuka na temu inovacija i saradnje aktera u sistemu inovacija*, uslijed pandemije većina obuka i događaja je održano online putem. Planiran je nastavak održavanja obuka, info dana i promotivnih odgađaja u cilju upoznavanja zainteresovanih strana sa novim programom HORIZON EUROPE, COST, EUREKA i nacionalnim konkursima. Obuke i radionice će se intenzivirati i kroz novi strateški plan za unapređenje EUREKA mreže na prostoru Zapadnog Balkana, čiji je krajnji cilj objavljivanje zajedničkog poziva za zemlje Zapadnog Balkana tokom 2022. godine.
- U skladu sa preporukama prošlogodišnjeg Izvještaja za Aktivnost 13.1: Izrada Plana za razvoj nacionalne statistike inovacija, koja je realizovana u 2018. godini, sprovedeno je pilot istraživanje inovativne aktivnosti preduzeća u periodu od 2016-2018. godine. Realizacijom ovog istraživanja omogućeno je da Crna Gora bude uključena u European Innovation Scoreboard. S obzirom na to da su u 2020. prvi put objavljeni rezultati za Crnu Goru u okviru indikatora European Innovation Scoreboards, predlaže se da se za naredni period razmotri korišćenje istih kada postanu dio redovnih istraživanja Monstata. Po osnovu indikatora Index inovativnosti Crna Gora je na nivou 47,22, što se ocjenjuje kao skroman inovator.
- Nastavljena je implementacija inovativnih projekata (grantova) odobrenih po konkursu iz 2018. odnosno 2019. godine za koje je uloženo 0,34 mil. €. Ukupno 6 projekata iz 2018. je finalizovano, dok je za 3 projekta iz 2018. odobreno odlaganje roka realizacije uslijed pandemije. Očekuje se finalizacija jednog projekta do kraja maja 2021. Od 8 projekata odobrenih u 2019. godini, 3 su dobila odobrenje za odlaganje roka realizacije (rok na 6 mjeseci u odnosu na prvobitni rok i uključuje 2021). Za sve projekte je uredno dostavljen izvještaj o napretku koji je pozitivno ocijenjen od strane međunarodnih evaluatora. Održana su planirana takmičenja Bootcamp, Startup Activator, Montenegro Pitching Competition, radionice i online susreti u okviru Programa podrške za predakceleraciju inovativnih startapova.
- U 2020. je nastavljena realizacija 5 EUREKA projekata iz 2019. i 1 novi iz 2020. godine, odobreno je 9 novih H2020 aplikacija, podržano 5 timova kroz tačku 1 Konkursa NIID

"Učešće u programu Horizont 2020". Organizovano je 24 obuka/događaja u okviru COSME, HORIZON i EUREKA programa sa 589 učesnika. Usluge mentoringa su dobila 12 preduzeća, biznis centri Bar i Berane su pružili ukupno 72 konsultantske usluge, dok je BSC inkubator Bar primio 4 nova stanara (ukupno 25), a RBC Berane 1 novog stanara (ukupno 4 stanara).

- Kada je riječ o *Aktivnosti 23.1 Realizacija Programa podrške za modernizaciju industrije*, jačanju potencijala za inovacije u privrednom sektoru doprinosi i realizacija Programa/programske linije podrške za modernizaciju prerađivačke industrije koja se sprovodi sa ciljem unapređenja konkurentnosti privrednih subjekata, njihove produktivnosti i profitabilnosti. Ministarstvo ekonomskog razvoja od 2016. godine pruža podršku za modernizaciju sektora prerađivačke industrije i unaprjeđenje proizvodnih procesa kroz primjenu novih tehnologija, time što uz kreditnu podršku od strane Investiciono-razvojnog fonda Crne Gore (IRFCG) obezbjeđuje bespovratna sredstva u visini do 30% vrijednosti nabavke opreme. U periodu 2016-2020. godine, podržano je 25 preduzeća iz sektora prerađivačke industrije za investicije u tehničku opremljenost proizvodnih kapaciteta sa ukupnim iznosom dodijeljenih bespovratnih sredstava od 393.302,22€ i uloženi 2.375.887,10€ kreditnih sredstava. Imajući u vidu pozitivne efekte implementacije programske linije za modernizaciju prerađivačke industrije na inovativnost proizvodnih procesa, kvalitet proizvoda i organizacije rada u preduzeću uvođenjem novih tehnologija, u narednom periodu je potrebno nastaviti sa tehnološkom modernizacijom preduzeća u sektoru prerađivačke industrije modelom finansijske podrške u vidu bespovratnih sredstava/grantova.
- U odnosu na *Aktivnost 24.1 Implementirati instrumente vlasničkog/rizičnog kapitala u okviru ENIF i ENEF fonda za inovativna preduzeća*, U okviru WB EDIF programa, kojim u ime Crne Gore koordinira Ministarstvo ekonomskog razvoja, omogućena je podrška ulaganjima u vlasnički (rizični) kapital za startup i inovativna preduzeća. Poseban segment se odnosi na podršku u okviru ENIF fonda za inovativna preduzeća gdje je Investiciono-razvojni fond, partner i investitor. U okviru ENIF fonda omogućen je pristup potrebnom rizičnom kapitalu u prosjeku u vrijednosti od 100 hiljada do 1,7 mil €, za inovativna startup preduzeća iz Crne Gore za oblasti ICT, telekomunikacija, mobilne i internet tehnologije itd, kao i stručno znanje u osnivanju biznisa, razvoju inovativnih ideja i njihovoj komercijalizaciji na tržištu. U periodu 2016-2020. godine, odobreno je finansiranje 2 startup preduzeća iz Crne Gore, a ukupna vrijednosti investicija u rizični kapital iznos 430.000 €. U cilju poboljšanja pristupa finansijskim sredstvima, planiran je nastavak aktivnosti na promociji instrumenta rizičnog kapitala u okviru komponente ENIF fonda za inovativna preduzeća, kako bi se omogućilo ulaganje u start up i inovativna MSP preduzeća ovim instrumentom finansijske podrške.

III TABELA ZA IZVJEŠTAVANJE O REALIZACIJI AKCIONOG PLANA ZA SPROVODJENJE STRATEGIJE INOVATIVNE DJELATNOSTI 2016-2020, ZA 2020. GODINU

STRATEŠKI CILJ I:										
Povećanje kapaciteta za inovacije i tehnološki razvoj Crne Gore										
Operativni cilj 1 (Prioritet 1):										
Utvrđivanje pravnog okvira za obavljanje inovativne djelatnosti u Crnoj Gori										
Indikator učinka 1.		<i>Polazna vrijednosti (2016)</i>			<i>Prelazna vrijednost (2018)</i>			<i>Vrijednosti na kraju posljednje godine sprovođenja strateškog dokumenta (2020)</i>		
Broj inovativnih organizacija upisanih u Registar		0			26			93		
Indikator učinka 2.		<i>Polazna vrijednosti (2016)</i>			<i>Prelazna vrijednost (2018)</i>			<i>Vrijednosti na kraju posljednje godine sprovođenja strateškog dokumenta</i>		
Broj registrovanih patenata		2.542			3.066			3.729		
Mjera 1:										
Regulisanje uslova za uvođenje IO u sistem inovacija Crne Gore										
Aktivnost koja utiče na realizaciju Operativnog cilja 1.	Indikator rezultata i postignute vrijednosti na kraju izvještajnog perioda	Institucije odgovorne za sprovođenje aktivnosti	Datum početka	Plani rani datum završetka	Status realizacije	Novi rok za realizaciju (uz odgovara juće obrazloženje)	Sredstva planirana	Sredstva realizovana	Izvor finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
1.1	Usvojen Pravilnik	MER	2016	2016	Realizovano 2016.		n/a	-	-	

Usvajanje Pravilnika o bližim uslovima za upis u Registar IO										
1.2 Usvajanje Pravilnika o sadržaju Registra, načinu upisa i brisanju iz registra pravnog lica koje se bavi inovativnom djelatnošću	Usvojen Pravilnik	MER	2016	2016	Realizovano 2016.		n/a	-	-	
1.3 Upis u Registar inovativnih organizacija	Ostvarena vrijednost 2020: Broj upisanih inovativnih organizacija u Registar (2020): 93	MER	2017	2020			n/a	Redovna sredstva	Budžet	Po usvajanju podzakonskih akata (2021) na osnovu Zakona o inovacionoj djelatnosti (Sl. list CG", br. 82/2020), u Registar inovativnih organizacija upisivaće se novi subjekti inovacione djelatnosti poput startapova, spinoff kompanija, pronalazača, inovatora, ulagača u inovacionu djelatnost i sl. Naime, Registar će se sastojati iz niza podregistara, koji će na najbolji način oslikati aktere u nacionalnom sistemu inovacione djelatnosti.
Mjera 2: Regulisanje pravnog okvira za finansiranje inovativnih programa i projekata										

2.1 Usvajanje Pravilnika o bližim uslovima i postupku za odobravanje i način korišćenja sredstava za inovativne programe i projekte	Usvojen Pravilnik	MER	2016	2016	Realizovan o 2016.		n/a	-	-	
Mjera 3: Unapređenje pravnog okvira za patente										
3.1 Usvajanje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o patentima sa Pravilnikom o sadržini registara, prijava i drugih podnesaka, načinu podnošenja prijave i objavljivanju podataka u postupcima pravne zaštite pronalazaka	Usvojen Zakon i prateći Pravilnici; Ostvarena vrijednost 2020: Broj registrovanih patenata (2020) - 2821	MER	2016	2017	Realizovan o 2017.		n/a	-	-	
Operativni cilj 2 (Prioritet 2): Unapređenje infrastrukture za podršku inovacijama i tehnološkom razvoju										
Indikator učinka 1. Broj centara izvrsnosti		<i>Polazna vrijednost (2016)</i> 0		<i>Prelazna vrijednost (2018)</i> 1		<i>Vrijednosti na kraju posljednje godine sprovođenja strateškog dokumenta (2020)</i> 3				
Indikator učinka 2. Broj stanara u IPC „Tehnopolis“ Nikšić		<i>Polazna vrijednost (2016)</i> 0		<i>Prelazna vrijednost (2018)</i> 24		<i>Vrijednosti na kraju posljednje godine sprovođenja strateškog dokumenta (2020)</i> 26				

Mjera 4: Uspostavljanje centra izvrsnosti u Crnoj Gori										
4.1 Uspostavljanje i realizacija prvog centra izvrsnosti u Crnoj Gori	Osnovan Institut „Centar izvrsnosti za istraživanja i inovacije“; Broj registrovanih patenata: 6; Partnerstvo sa privrednim subjektima: 2	MPNKS	2013	2019	Realizovano 2019. godine		n/a	-	-	
4.2 Uspostavljanje i realizacija drugog centra izvrsnosti u Crnoj Gori	Objavljen Konkurs za uspostavljanje centara izvrsnosti; Broj novih centara izvrsnosti (2019): 2 Ostvarena vrijednost 2020: Uspostavljena i operativna 2 nova centra izvrsnosti	MPNKS	2017	2020			Ukupna planirana sredstva su 1.907.512 € za period od 3 godine (1.01.2020 - 31.12.2022).	534.878 € za 2020.	Budžet	Očekuje se nastavak aktivnosti na implementaciji projekata centara izvrsnosti shodno prihvaćenim projektnim prijavama i preporukama evaluatora. Centar izvrsnosti FoodHub će se, nadalje, baviti i gorućim problemom nedostatka ekspertize i obuke u Crnoj Gori u oblasti napredne nauke važne za sektor hrane, poput bioinformatike, molekularne biologije, genomike. FoodHub će imati važnu misiju da unaprijedi i valorizuje postojeće snage u proizvodnji

										<p>hrane u Crnoj Gori i da kreira kritičnu masu naučnika, kompanija i stranih partnera u cilju razvoja održive prehrambene proizvodnje, i praćenja trendova EU politika.</p> <p>Istraživački program Centra Izvrnosti CEBIMER će biti sproveden u partnerstvu sa respektabilnim međunarodnim institucijama (Slovenija, Srbija, Njemačka), zaposliće nekoliko mladih istraživača i saradnika i imaće visok stepen otvorenosti i komunikacije sa obrazovnim, medicinskim, turističkim i drugim poslovnim sektorima.</p>
Mjera 5: Projekat uspostavljanja prvog Naučno-tehnološkog parka u Crnoj Gori										
5.1 Uspostavljanje IPC „Tehnopolis“ u Nikšiću i	Uspostavljen IPC „Tehnopolis“; Ostvarena vrijednost 2020:	MER, Opština Nikšić, MIDT, MPRR, IRF, DJR	2013	2016	Realizovan o 2016.		n/a	817.924	Donator ska (EU IPA)	- Planirano je kontinuirano pružanje podrške razvoju poslovanja svojih stanara, prijem novih stanara;

uspostavljanje programa podrške	Broj stanara (2020): 26 od kojih je 16 novih u 2020.									-Uspostavljanje i početak rada laboratorija koje su opremljene tokom 2020. godine; - Umrežavanje sa respektabilnim domaćim i inostranim partnerima i razvoj zajedničkih projekata i inicijativa.
5.2 Uspostavljanje centralne jedinice NTP u Podgorici i uspostavljanje programa podrške	Ostvarena vrijednost 2020: Uspostavljena centralna jedinica NTP u Podgorici; Radovi na zgradi Naučno-tehnološkog parka obavljali su se predviđenom dinamikom; Broj stanara (indikator za 2020.): 0	MER, UCG	2017	2020		Realizacija Ugovora za izvođenje radova na izgradnji Naučno-tehnološkog parka Crne Gore je otpočela 25. V 2020. NTP već realizuje više nacionalnih i međunarodnih programa obuke i podizanja kapaciteta inovativne zajednice, a broji 3 zaposlena lica i dvoje stažista. Utrošak sredstava u 2020. godini se kreće cca. 2 miliona €	8.040.000 €	2.000.000€	Kapitalni budžet/garancija za kredit	Radovi na zgradi NTP će se najvećim dijelom izvoditi tokom 2021. i 2022. godine, uz mogućnost pomjeranja postavljenih rokova za završetak radova. Javni poziv za stanare je planiran odmah po završetku radova. Organizovanje događaja, konferencija, promotivnih i edukativnih aktivnosti, implementacija projekata je planirana uz prilagođavanje načina i uslova za organizaciju i implementaciju.
5.3 Uspostavljanje IPC u Baru	Sprovedene pripreme aktivnosti za uspostavljanje IPC u Baru	MER	Poslije 2020.			Studija izvodljivosti za uspostavljanje NTP u Crnoj Gori	n/a	-	-	

						iz 2011. godine i Strateški plan za uspostavljanje NTP u Crnoj Gori usvojen na Vladi 2012. godine predviđaju izgradnju impulsnih centara, odnosno inovaciono-preduzetničkih centara na lokalnom nivou i to u Baru i Plevljima. Procjena za ova dva centra uradiće se nakon potpunog stavljanja u funkciju NTP-a kao centralne jedinice.				
5.4	Uspostavljanje IPC u Pljevljima	MER	Poslije 2020.			Procjena za ovaj centar uradiće se nakon potpunog stavljanja u funkciju NTP-a kao centralne jedinice.	n/a	-	-	
Mjera 6: Aktivnosti na uspostavljanju inkubatora										
6.1	Uspostavljanje inkubatora	MER, BsC Bar, RBC Berane, BC Podgorica, BI Cetinje	2016	2020			n/a	275,135.87 €	42,252.96 € (privatni sektor)	Nastavak aktivnosti i unapređenje usluga za privredni sektor.

	stanara) stanara, RBC Berane 1 novi stanar (ukupno 4 stanara); Broj pruženih usluga: BSC Bar 58 RBC Berane 95								175.173,45 € (donatori)	
									56.709,46 € (Javni sektor Opština)	
Mjera 7: Unapređenje informacione infrastrukture za oblast intelektualne svojine										
7.1 Formiranje Registra patenata	Formiran Registar patenata	MER	2016	2017	Realizovano 2017.		n/a	-	-	

7.2 Razvoj i instaliranje softvera za žigove u ZIS	Formiran Softver za žigove; Završena Integracija u TMview; Završena integracija DesignView Ostvarena vrijednost 2020: Formiran Softver za žigove; Završena Integracija u TMview; Završena integracija DesignView; Završena implementacija IPAS; Završena imlementacija HDBPI koji obuhvata i Desing class.	MER	2018 Tmview završen 12.03.2018 Design View Završen 28.05.2018	2019 IPAS završen		2020 HDBPI imlementacija završena 13.07.2020	n/a	-	-	Planira se dalje razvijanje IT alata
7.3 Formiranje Informativnog centra za intelektualnu svojinu	Formiran Informativni centar za IS Ostvarena vrijednost 2020: Nije realizovano.	MER	2019	2020			n/a	-	-	Nadležna institucija za sprovođenje ove mjere je 2019. godine preporučila brisanje aktivnosti zbog Institucionalnih promjena i realne nemogućnosti

										implementacije.
Mjera 8: Osnivanje Centra za tehnološki transfer										
8.1 Osnivanje Centra za transfer tehnologija (CTT) i stručne usluge na UCG	<p>Osnovan CTT (indikator za 2020.): Angažovan ekspert za izradu Strategije intelektualne svojine; Usvojen Akt o sistematizaciji Instituta „Centar izvrsnosti za istraživanja i inovacije“, kojim su definisana radna mjesta buduće Kancelarije za tehnološki transfer, koja će biti smještena u Institutu</p> <p>Ostvarena vrijednost 2020: U Crnoj Gori nije uspostavljen specijalizovani centar za transfer tehnologije</p>	UCG	2018	2020		Novi rok za realizaciju je 2022. godina. U ovom trenutku MER pomaže kompanijama i akademskim krugovima da povećaju transfer inovacija i tehnologija u okviru implementacije inovacionih projekata i kolaboracija između fakulteta /istraživačkih institucija i kompanija. Sa druge strane, Poslovni inkubator i Naučno-tehnološki park Crne Gore podržavaju transfer tehnologije u okviru svojih programa čiji je cilj podrška inovativnim idejama i startap preduzećima.	n/a	-	-	U okviru IPA projekta BESME urađena je Mapa puta za uspostavljanje Centra za transfer tehnologija, prema modelu da centar bude nacionalno tijelo kao organizaciona jedinica Naučno-tehnološkog parka, što će dalje biti razrađeno kroz godišnji program rada NTP za 2021. i naredne godine. Gore pomenutim dokumentom treba da se postavi osnova za formiranje kancelarije za tehnološki transfer.

Mjera 9: Jačanje aktivnosti na međunarodnom nivou koje se odnose na infrastrukturu za podršku inovacijama										
9.1 Uspostavljanje Jadranskog Otvorenog sistema inovacija (OIS) i OSI hubn/aa	Uspostavljen Jadranski OSI i OSI hab Ostvarena vrijednost 2020: Uspostavljen Jadranski otvoreni sistem inovacija	MER	2018	2020			n/a	-	-	Projekat OISAIR uspješno je završen u decembru 2020. godine sa brojnim pozitivnim rezultatima, kao što su: razvoj Makroregionalne S3 strategije, pokretanje transnacionalnog poziva za dokazivanje koncepta i ustupavljanje OISAIR mreže, između ostalog. Institucije iz Crne Gore koje zainteresovane za pristup mreži mogu se prijaviti u bilo kom trenutku. Web stranica projekta (www.oisair.net)
Operativni cilj 3 (Prioritet 3): Jačanje ljudskih resursa za inovacije i tehnološki razvoj										
Indikator učinka 1. Broj akreditovanih studijskih programa sa praktičnom nastavom kao obavezan dio kurikuluma u obimu 25%		<i>Polazna vrijednost (2016)</i> 0			<i>Prelazna vrijednost (2018)</i> 160			<i>Vrijednosti na kraju posljednje godine sprovođenja strateškog dokumenta (2020)</i> 170		
Indikator učinka 2. Broj organizovanih događaja, obuka, promocija, seminara		<i>Polazna vrijednost (2016)</i> 30			<i>Prelazna vrijednost (2018)</i> 110			<i>Vrijednosti na kraju posljednje godine sprovođenja strateškog dokumenta (2020)</i> 364		

Mjera 10: Povezivanje visokog obrazovanja i privrede, uspostavljanje modela cjeloživotnog učenja i podizanje preduzetničko-inovativnog karaktera obrazovanja										
10.1 Usklađivanje sistema obrazovanja sa potrebama tržišta rada	<p>Unaprijeđen nacionalni okvir kvalifikacija (2020) Sprovedeni programi cjeloživotnog učenja (2020) - Na ustanovama visokog obrazovanja realizuje se 8 programa cjeloživotnog učenja.</p> <p>Zaključen Ugovor sa IPSOS o follo-up istraživanju percepcije poslodavaca o VO (2019); U 2019. godini sprovedeno je „follow-up“ istraživanje o percepciji poslodavaca o visokom obrazovanju u Crnoj Gori, sa preko 600 poslodavaca</p> <p>Uvedena praktična nastava kao obavezan dio kurikuluma u obimu</p>	MPNKS	2017	2020			n/a	-	-	<p>- Dalje unapređenje praktične nastave u visokom obrazovanju kako bi se obezbijedila bolja zapošljivost i kvalitetniji kadar</p> <p>-Adekvatna povezanost i prohodnost između srednjeg i visokog obrazovanja</p> <p>-Bolja prepoznatljivost novih kvalifikacija bečelora i mastera</p>

	<p>25% (2017) - Praktična nastava je obavezna za sve ustanove visokog obrazovanja u Crnoj Gori, u skladu sa Zakonom, i iznosi 25% u odnosu na ukupnu opterećenost studenta po predmetima, odnosno po godini.</p> <p>Broj novih akreditovanih programa sa novom obavezom za praktičnu nastavu (2019): 52</p> <p>Ostvarena vrijednost 2020: Sprovedena i odobrena 4 postupka akreditacije studijskih programa na privatnim ustanovama visokog obrazovanja, kao i 6 postupaka reakreditacije privatnih ustanova visokog obrazovanja i svih šest ustanova reakreditovano.</p>										
Mjera 11:											

Organizacija obuka, treninga, radionica, seminara i konferencija na temu inovacija, tehnološkog razvoja, prava intelektualne svojine, inovativnih „stratap“ i preduzetništva										
11.1 Organizacija promotivnih događaja i obuka na temu inovacija i saradnje aktera u sistemu inovacija	Ostvarena vrijednost 2020: Broj događaja: 9 (3 H2020, 1 COST, 1 EUREKA, 8 Konkurs NIID, Tačka 15)	MER	2016	2020			n/a	50.395,00 €	Budžet	Uslijed pandemije većina obuka i događaja održani su online putem. Nastavak održavanja obuka, info dana i promotivnih događaja u cilju upoznavanja zainteresovanih strana sa novim programom HORIZON EUROPE, COST, EUREKA i nacionalnim konkursima. Obuke i radionice će se intenzivirati i kroz novi strateški plan za unapređenje Eureka mreže na prostoru Zapadnog Balkana.
11.2 Organizacija Konferencije sa crnogorskom dijasporom	Organizovana Konferencija sa crnogorskom dijasporom	MPNKS	2016	2017	Aktivnost realizovana 2017.		n/a	-	-	

11.3 Obuke na temu intelektualne svojine	Ostvarena vrijednost 2020: 2 zajedničke akcije u okviru Radne grupe za organizovanje i sprovođenje zajedničkih akcija usmjerenih na sprječavanje i suzbijanje vršenja povreda prava intelektualne svojine	MER	2016	2020		n/a	-	-		Dalje aktivnosti na podizanju svijesti o značaju prava intelektualne svojine.
11.4 Obuke, seminari, trenizni, radionice, škole i promotivni događaji na temu inovativnih „startn/aup“ i preduzetništva	Ostvarena vrijednost 2020: Privredna komora: Broj organizovanih događaja: 27; Broj učesnika: 942; MER: 1 obuka za 20 polaznika za početnike u biznisu u okviru Programske linije za razvoj preduzetništva; Održana 2 bootcampa, kao i 2 takmičenja u okviru realizacije 2 predakceleracijska programa; 80 sastanaka; Broj učesnika/timova: 31	MER, IPC „Tehnopolis“ Nikšić, BSC Bar, Privredna komora	2016	2020		n/a	3.600 € 10.600€	Budžet Sredstva korisnika		PK: Na osnovu analiziranih evaluacionih listića/ankete o zadovoljstvu polaznika organizacijom i efektima konkretnih seminara koje Privredna komora organizuje, utvrđeno je da su polaznici zainteresovani za organizovanje seminara na različite teme, koje su naveli u anketi, kao i da se organizuje što je moguće više edukativnih skupova za privrednike uz navođenje primjera dobre prakse i uz

	Tehnopolis: 141 događaj (31 online, 101 interni); broj učesnika: 7.367									prenošenje što više pozitivnih iskustava iz određene oblasti. Na osnovu komentara i preporuka u anketi proizilazi zaključak da su edukacije u ovoj oblasti potrebne, da ih treba još organizovati, na konkretnim temama i sa primjerima iz prakse. MER: Nastavak nefinansijske podrške za početnike u biznisu. Realizacija obuka, treninga i takmičenja biće nastavljena kroz novi Predakceleracijski program u 2021. g.
11.5 Organizacija obuka, radionica, takmičenja i drugih događaja od strane NVO	Ostvarena vrijednost 2020: - 43 od kojih 11 uživo i 32 online (Digitalizuj.me) - 7 NVO obuka i ljetnjih i zimskih škola podržanih od strane Ministarstva (Konkurs NIID)	Digitalizuj.me; Fondacija „Mladi pronalazači Crne Gore“, Fondacija za promociju nauke PRONA, NVO Tinker, NVO Ideus, NVO Centar za ekonomski	2016	2020		n/a	81.427,00 € 17.384,00 €	Donatorska sredstva Budžet	Početak pandemije COVID-19 izazvao je privremeni prekid svih planiranih aktivnosti Digitalizuj.Me. Situacija je zahtijevala pregovore sa donatorima oko prenamjene sredstava iz budžeta za	

		prosperitet i slobodu – CEPS; NVO Samostalno udruženje profesionalaca za elektronski razvoj; NVO Studentski biznis centar								realizaciju projekata, kao i izradu potpuno novog plana aktivnosti i prilagođavanje novim uslovima rada - rad na daljinu članova NVO, kao i organizaciju onlajn događaja. Ministarstvo planira da nastavi sufinansiranje inovacione kulture kroz novi Program za inovacije.
Mjera 12: Stimulisanje inovatora i autora inovativnih rješenja										
12.1 Dodjela nagrada pronalazaču/inovatoru za najuspješnije inovativno rješenje	Ostvarena vrijednost 2020: U 2020. godini nije dodijeljena nagrada najboljem pronalazaču/inovatoru za najuspješnije inovativno rješenje	MPNKS	2016	2020			n/a	-	-	Iz resora nauke je konstatovano da se u narednom periodu najvjerovatnije neće dodjeljivati nagrade za ovu kategoriju. S obzirom na to da je aktivnost uspješno realizovana na godišnjem nivou tokom cjelokupne realizacije AP, s izuzetkom 2020.g., smatraće se u kontekstu realizacije cjelokupne Strategije kao

										djelimično realizovana.
12.2 Promocija međunarodnih instrumenata stimulisanja inovatora	Broj promotivnih aktivnosti Ostvarena vrijednost 2020: 2	MER	2016	2020			n/a	-	-	Plan je da se nastavi sa promocijom.
Operativni cilj 4 (Prioritet 4): Praćenje uspješnosti realizacije mjera koje podstiču inovacije										
Indikator učinka 1. Broj izvještajnih jedinica za statistiku inovacija		Polazna vrijednost (2016) 0			Prelazna vrijednost (2018 – za pilot istraživanje sprovedeno u ovoj godini) 781			Vrijednosti na kraju posljednje godine sprovođenja strateškog dokumenta (2020) 866		
Indikator učinka 2.		Polazna vrijednost (2016)			Prelazna vrijednost (2018)			Vrijednosti na kraju posljednje godine sprovođenja strateškog dokumenta (2020)		
Mjera 13: Unapređenje sistema statistike za oblast inovacija		Shodno Godišnjem planu zvanične statistike za 2021. godinu, istraživanje Inovativne aktivnosti preduzeća u periodu od 2018. do 2020. godine će se sprovoditi u toku ove godine, a objava podataka je planirana za 25. jul 2022. godine. Periodika sprovođenja istraživanja je dvogodišnja.								
13.1 Izrada Plana za razvoj nacionalne statistike inovacija	Sprovedeno pilot istraživanje inovativne aktivnosti preduzeća u periodu od 2016-2018. godine. Realizacijom ovog istraživanja omogućeno je da Crna Gora bude uključena u European Innovation Scoreboard	MONSTAT	2018	2018	Realizovano u 2019. godini Broj izvještajnih jedinica - 866		n/a	n/a	n/a	Preporučuje se rad na daljem razvoju i unapređenju statistike inovacija u skladu sa zahtjevima i preporukama Eurostat-a.

STRATEŠKI CILJ II: Jačanje instrumenata povezivanja i saradnje aktera u sistemu inovacija										
Operativni cilj 5 (Prioritet 5): Finansiranje grant šema za kolaborativne projekte akademskog, naučnog i privrednog sektora										
Indikator učinka 1. Broj uspostavljenih partnerstava naučnoistraživačkih ustanova i privrednih subjekata u okviru grantova		Polazna vrijednost (2016) 8			Prelazna vrijednost (2018) 22			Vrijednosti na kraju posljednje godine sprovođenja strateškog dokumenta (2020) 27		
Indikator učinka 2. Broj odobrenih grantova nauka-privreda		Polaznavrijednosti (2016) 8			Prelazna vrijednost (2018) 22			Vrijednosti na kraju posljednje godine sprovođenja strateškog dokumenta (2020) 27		
Mjera 14: Kolaborativni grantovi za projekte IR u okviru INVO projekta										
14.1 Kolaborativni grantovi za projekte IR u okviru INVO projekta	Broj odobrenih grantova: 8; Broj partnerstava Ni ustanova i privrednih subjekata: 8; Broj patenata: 2	MPNKS	2014	2019	Realizovano u 2019. godini		n/a	-	-	
Mjera 15: Grant šema „Transfer znanja između sektora visokog obrazovanja, istraživanja i privrede“										
15.1 Grant šema „Transfer znanja između sektora visokog obrazovanja, istraživanja i privrede“	Broj odobrenih grantova: 14; Broj partnerstava NI ustanova i privrednih subjekata: 14	MPNKS, MF	2016	2017	Realizovano u 2017. godini		n/a	-	-	

Operativni cilj 6 (Prioritet 6): Finansiranje inovativnih programa i projekata											
Indikator učinka 1. Broj odobrenih inovativnih projekata		<i>Polazna vrijednost (2016)</i> 0			<i>Prelazna vrijednost (2018)</i> 14			<i>Vrijednosti na kraju posljednje godine sprovođenja strateškog dokumenta (2020)</i> 23			
Indikator učinka 2. Broj osnovanih spin-off preduzeća kroz inovativne projekte		<i>Polazna vrijednost (2016)</i> 0			<i>Prelazna vrijednost (2018)</i> 0			<i>Vrijednosti na kraju posljednje godine sprovođenja strateškog dokumenta (2020)</i> 2			
Mjera 16: Program sufinansiranja inovativnih projekata											
16.1 Konkurs za sufinansiranje inovativnih projekata	Broj odobrenih inovativnih projekata: 5; Broj uključenih MSP: 2	MER	2017	2019	Realizovano 2019. godine		-	-	-		
Mjera 17: Grantovi za inovacije											
17.1 Program dodjele grantova za inovativne projekte	Broj odobrenih inovativnih projekata (grantova za inovativne projekte): 18; Broj partnerstava NI ustanova i MSP: 10; Broj završenih projekata (2020) - 6	MER	2018	2020		Implementacija inovativnih projekata odobrenih po konkursu iz 2018. odnosno 2019. godine je uspješno nastavljena. Ukupno 6 projekata iz 2018. je finalizovano Za 3 projekta iz 2018. je odobreno odlaganje roka realizacije uslijed pandemije, dok se očekuje finalizacija jednog projekta do kraja marta 2021.	520.000 €	341.355€ Inovativni grantovi za konkurse iz 2018. i 2019. godine	295,788.48€	Nacionalni budžet Privatni sektor	Planirano je objavljivanje novog konkursa za dodjelu grantova za inovativne projekte za 2021. koji će biti sufinansiran kroz IPA2020 sredstva.

						Od 8 projekata odobrenih u 2019. godini, 3 su dobila odobrenje za odlaganje roka realizacije (rok na 6 mjeseci u odnosu na prvobitni rok i uključuje 2021). Za sve projekte je uredno dostavljen izvještaj o napretku koji je pozitivno ocijenjen od strane međunarodnih evaluatora.				
Mjera 18: Finansijska podrška za podsticanje inovativnosti MSP										
18.1 Realizovati Program za unaprjeđenje inovativnosti malih i srednjih preduzeća	Ostvarena vrijednost 2020: Podržano 49 preduzeća u ukupnom iznosu od 172.017,29 €	MER	2018	2020			n/a	172.017,29€	Budžet	Program za unaprjeđenje inovativnosti malih i srednjih preduzeća nastaviće se i u narednom periodu.
Operativni cilj 7 (Prioritet 7): Jačanje kapaciteta za učešće u EU programima za inovacije										
Indikator učinka 1. Broj projekata u okviru H2020		<i>Polazna vrijednost (2016)</i> 1			<i>Prelazna vrijednost (2018)</i> 8			<i>Vrijednosti na kraju posljednje godine sprovođenja strateškog dokumenta</i> 27		
Indikator učinka 2. Broj odobrenih projekata u okviru EUREKA		<i>Polaznavrijednosti (2016)</i> 2			<i>Prelazna vrijednost (2018)</i> 3			<i>Vrijednosti na kraju posljednje godine sprovođenja strateškog dokumenta</i> 10		

Mjera 19: Stimulisanje učešća u EU i međunarodnim programima za podršku inovacijama										
19.1 Organizacija obuka, treninga, radionica i konferencija u cilju promocije EU programa	Ostvarena vrijednost 2020: Broj promotivnih događaja: 1, broj učesnika: cca. 60 - januar 2020. g. Usljed pandemije, ostali promotivni događaji manjeg obima (MSCA akcije, Eureka i dr.) održani online putem - 3. Broj učesnika: 70	MER, MPNKS	2016	2020			n/a	Redovna sredstva	Budžet	Nastavak održavanja obuka i info dana u cilju upoznavanja zainteresovanih strana sa novim programom HORIZON EUROPE, COST, kao i sa EUREKA instrumentom.
19.2 Stimulisanje učešća u H2020 i EUREKA programima	Ostvarena vrijednost 2020: Broj podržanih prijava (4 H2020, 8 COST i 1 CERN po Konkursu za podsticanje učešća u programima Horizont 2020 i COST; 5 H2020 po Konkursu za sufinansiranje naučnoistraživačke djelatnosti u 2020. godini + 1 novi Eureka projekat)	MER, MPNKS	2016	2020			120.000€ (Učešće u Eureka programu NIID 2020); 200.000€ (Konkurs za podsticanje učešća u programima Horizont 2020 i COST); 40.000€ (Tačka 1 – Učešće u programu Horizont 2020 Konkursa za	356.518 €	Budžet	U narednom periodu nastaviće se sa sufinansiranjem Eureka projekata. Predviđeno je jačanje Eureka instrumenta za zemlje Zapadnog Balkana kroz novi strateški dokument „Unapređenje Eureka programa u zemljama Zapadnog Balkana“. Podrška i stimulisanje učešća u H2020 i COST programima će biti intenzivirane.

								sufinansiranje naučnoistraživačke djelatnosti u 2020.)		
STRATEŠKI CILJ III: Jačanje potencijala za inovacije u privrednom sektoru										
Operativni cilj 8 (Prioritet 8): Jačanje inovacionog potencijala MSP i njihove prepoznatljivosti u sistemu inovacija										
Indikator učinka 1. GCI index (stub 8 Razvoj finansijskog tržišta)		<i>Polazna vrijednosti</i> <i>(na osnovu statističkih podataka za dvije godine</i> Rang 54/128			<i>Prelazna vrijednost (2018)</i> Rang 43/141			<i>Vrijednosti na kraju posljednje godine sprovođenja strateškog dokumenta</i> Rang 41/141		
Indikator učinka 2. VCPE⁵ indeks, Indeks atraktivnosti ulaganja, rangiranje		<i>Polaznavrijednosti</i> <i>(na osnovu statističkih podataka za dvije godine</i> <i>koje prethode usvajanju akcionog plana)</i> Rang 82/125			<i>Vrijednost na kraju druge godine sprovođenja strateškog dokumenta</i> Rang 85/125			<i>Vrijednosti na kraju posljednje godine sprovođenja strateškog dokumenta</i> n/a		
Mjera 20: Jačati inovativnost preduzeća kroz usaglašavanje sa zahtjevima međunarodnih standarda										
20.1 Realizacija Programa povećanja regionalne i lokalne konkurentnosti kroz usaglašavanje sa zahtjevima međunarodnih	Ostvarena vrijednost 2020: Podržano 127 preduzeća za uvođenje međunarodnih standarda u ukupnom	MER	2017	2020			-	493.362,505 €	Budžet	Nastavak programske podrške za uvođenje standarda.

⁵ Venture Capital & Private Equity Country Attractiveness Index - indeks, koji mjeri atraktivnost ulaganja investitora, posebno rizičnog kapitala.

standarda poslovanja	iznosu od 493.362,505 €									
Mjera 21: Podsticati razvoj inovativne aktivnosti klastera										
21.1 Realizacija programa podsticanja razvoja klastera u Crnoj Gori za 2017. godinu	Ostvarena vrijednost 2020: Podržano 7 klastera u ukupnom iznosu od 493.362,505 €	MER	2017	2020			-	493.362,505 €	Budžet	Nastavak podrške razvoju klasterima.
Mjera 22: Unaprijediti korišćenje instrumenata za finansiranje inovacija i jačati inovativnu djelatnost putem kreditne podrške										
22.1 Realizacija Programa podrške ulaganjima u ICT sektor	Ostvarena vrijednost 2020: Broj odobrenih kredita MSP: Nije bilo prijavljenih preduzeća.	IRF	2016	2020		Program podrške je bio aktivan tokom 2020. godine, ali nije bilo interesovanja.	n/a	0€	IRFCG (plasirana kreditna sredstva)	IRF će nastaviti sa programom podrške i u 2021. godini. IRF će i u 2021. godini. IRF će i u budućem periodu podržavati brzorastuće i inovativne djelatnosti kao i prilagođavati informacije o podršci IRF-a kao nacionalne razvojne finansijske institucije svim inovativnim djelatnostima u Crnoj Gori.
Mjera 23:										

Unaprijediti korišćenje instrumenata za finansiranje inovacija i jačati inovativnu djelatnost putem modela kreditne i grant podrške										
23.1 Realizacija Programa podrške za modernizaciju industrije	Ostvarena vrijednost 2020: Broj odobrenih subvencija/podržan MSP: 2; Vrijednost subvencije: 39.931,90€ Iznos kredita: 153.400,00€	MER	2016	2020			200.000,00 €	39.931,90 € 153.400,00€	Budžet Kredit IRF	Potrebno je nastaviti sa programom koji će u narednom periodu obuhvatiti dvije linije, i to: Liniju za podsticaj proizvodnih procesa i Liniju za modernizaciju prerađivačke industrije. Definisane programa je u toku. S obzirom na interesovanje privrednika, imajući u vidu efekte koji su bilježeni u prethodnom periodu, očekivanja su da će predmetni Program efektivirati punom primjenom u narednoj godini.
Mjera 24: Unaprijediti korišćenje instrumenata za finansiranje rizičnog kapitala za podsticanje inovacija										
24.1 Implementirati instrumente vlasničkog/rizičnog kapitala u okviru ENIF i ENEF fonda	Ostvarena vrijednost 2020: 0 Realizovane promotivne aktivnosti i prezentacija instrumenta ENIF fonda za inovativna	MER/IRFCG/EB RD	2016	2020		U toku 2020. godine realizovale su se promotivne aktivnosti i razmatrale	n/a	12.981,56 €	IRFCG (javni sektor-iznos investicija u ENIF fond)	Promocija instrumenta ulaganja u vlasnički (rizični) kapital će se nastaviti i u narednom periodu u okviru ENIF i ENEF fonda kao segmenta WB EDIF programa.

za inovativna preduzeća	preduzeća u oktobru 2020.					COVID mjere podrške privredi.				
Operativni cilj 9 (Prioritet 9): Jačanje podrške učešću u međunarodnim programima za MSP										
Indikator učinka 1. Broj uspostavljenih međunarodnih inicijativa za podršku MSP		<i>Polazna vrijednost (2016)</i> 3			<i>Prelazna vrijednost (2018)</i> 3			<i>Vrijednosti na kraju posljednje godine sprovođenja strateškog dokumenta (2020)</i> 4		
Broj uspostavljenih partnerstava kroz EEN		<i>Polazna vrijednost (2016)</i> 0			<i>Prelazna vrijednost (2018)</i> 11			<i>Vrijednosti na kraju posljednje godine sprovođenja strateškog dokumenta (2020)</i> 13		
Mjera 25: Stimulisanje učešća u programima podrške za MSP										
25.1 Stimulisanje učešća u besplatnom programu mentorstva sa Japanom	Ostvarena vrijednost 2020: Podržano 12 preduzeća za usluge mentoringa	MER	2018			Sredstva u iznosu od 8.136,50 eura su ugovorena u 2020. dok će realizacija istih biti u 2021.	n/a	8,136.50 €	Budžet	Potpisivanje novog Sporazuma o saradnji sa JICA očekuje se u IQ 2021. gdje slijedi nastavak realizacije ugovorenih i planiranih aktivnosti.
25.2 Stimulisanje učešća u programu ERASMUS za mlade preduzetnike	Ostvarena vrijednost 2020: Broj promotivnih događaja: 1; Broj registrovanih korisnika: 21 Organizovan okrugli sto na temu „Mards - nove doktorske	Privredna komora	2018	2020			n/a	Nije bilo posebnog izdvajanja sredstava	-	Skup je organizovan kako bi se istakao značaj povezivanja univerziteta sa industrijom, kao i da se podstakne uvođenje interdisciplinarnog pristupa rješavanja problema u

	studije – primjer dobre prakse“									doktorskim programima i pomogne u pripremi doktoranata za učešće u međunarodnim mrežama. Tijesna saradnja univerziteta i privrednog sektora može dovesti do transfera tehnologija i komercijalizacije inovacija.
Mjera 26: Stimulisanje učešća u EU programima za MSP										
26.1 Organizacija obuka, treninga, radionica i konferencija u cilju promocije EU programa za MSP	Ostvarena vrijednost 2020: 3 događaja; 68 učesnika	MER, MVP, MPNKS, Privredna komora, Unija poslodavaca, UCG, Evropski pokret u Crnoj Gori	2016	2020			n/a	12.000,00 €	EU Program i	Nastavak realizacije aktivnosti kroz novi programski period.
26.2 Jačanje kapaciteta u okviru realizacije projekta EEN	Ostvarena vrijednost 2020: Broj pruženih informacija: 395, Organizovano 19 događaja; 359 učesnika; održano 283 sastanaka, broj uspostavljenih partnerstava: 3 sporazuma	MER	2016	2020			n/a	8.000,00 €	EU Program i	Nastavak realizacije aktivnosti kroz novi programski period.

IV NALAZI EVALUACIJE

Na osnovu Metodologije razvijanja politika, izrade i praćenja sprovođenja strateških dokumenata (Drugo, dopunjeno izdanje)⁶, Poglavlje 6 - Obavezni sadržaj izvještaja o sprovođenju strateškog dokumenta, Dio „Obavezni elementi završnog izvještaja o sprovođenju strategije/programa (po isteku perioda sprovođenja strateškog dokumenta), IV Nalazi evaluacije, Ministarstvo ekonomskog razvoja objavilo je **Javni poziv za eksternog evaluatora/evaluatorku za potrebe evaluacije Strategije inovativne djelatnosti 2016-2020 s Akcionim planom**⁷ 23. marta 2021. godine, s rokom za prijavljivanje 23. april 2021. godine, koji je produžen do 04. maja 2021. godine. Ministarstvo je po osnovu gore navedenog poziva izabralo eksternu evaluatorku, dr Petru Karanikić⁸, koja je započela izradu izvještaja 20. maja 2021. godine i kompletirala projektni zadatak 30. jula 2021. godine.

Osnovni zadatak ove evaluacije bio je da se procijeni uspješnost implementacije Strategije inovativne djelatnosti Crne Gore i njenog Akcionog plana za period 2016-2020, kao i da se daju zaključci i preporuke koji mogu biti od pomoći Vladi Crne Gore u kreiranju i implementaciji sljedećeg ciklusa programiranja u oblasti inovacione politike, posebno Operativnog programa za implementaciju Strategije pametne specijalizacije S3 2021-2024. Posebni ciljevi evaluacije bili su da se procijeni uspješnost Strategije, naročito njena relevantnost, efikasnost, djelotvornost, uticaj i održivost, i da se identifikuju naučene lekcije kao osnova za preporuke.

U tom smislu, nalazi evaluacije ukazali su na sljedeće:

RELEVANTNOST

Odgovori na pitanja evaluacije ukazuju na to da su Strategija inovativne djelatnosti i njen Akcioni plan bili **relevantni instrument za odgovor na potrebe izgradnje kapaciteta inovacionog ekosistema**. Temelji Strategije dobro su pozicionirani i utemeljeni na nacionalnim prioritetima Crne Gore, uključujući tu primarni cilj, a to je punopravno članstvo u EU. Sa druge strane, Strategija posjeduje odlike relevantnog razvojnog dokumenta koji je primjenjiv ne samo na nacionalni, već i lokalni nivo djelovanja. Strategija predstavlja izuzetno važan dokument koji je usmjeren na realizaciju ciljeva ekonomskog razvoja, uspostavljanju bolje saradnje između akademskog i privrednog sektora, te ostvarivanje kvalitetnijeg ambijenta za ostanak talentovanih mladih ljudi u zemlji i privlačenje talenata da žive i stvaraju u Crnoj Gori. Relevantnost Strategije potvrđuju i rezultati njene implementacije koji su na visokom nivou i predstavljaju osnovu za dalji i dinamičniji razvoj inovativnih djelatnosti u Crnoj Gori. Dodatno, Strategija inovativne djelatnosti se u potpunosti uklapa u prioritete Strategije pametne specijalizacije, koja je dobila potvrdu od strane Evropske komisije, te na taj način postala krovna strategija budućeg ekonomskog razvoja Crne Gore.

DJELOTVORNOST

Kada je riječ o djelotvornosti Strategije, može se zaključiti da je ona relativno djelotvorna. Ovakav se zaključak može izvesti iz ostvarenih rezultata Strategije koji su ostvarili visok nivo uspješnosti u odnosu na početne vrijednosti. Inovaciona zajednica u cjelosti je osjetila

---

⁶ [file:///C:/Users/Korisnik/Downloads/UNDP-Metodologija-razvijanja-politika-2020%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Korisnik/Downloads/UNDP-Metodologija-razvijanja-politika-2020%20(1).pdf)

⁷ <https://www.gov.me/clanak/javni-poziv-za-eksternog-evaluatora-evaluatorku-za-potrebe-evaluacije-strategije-inovativne-djelatnosti-2016-2020-s-akcionim-planom>;
<https://www.gov.me/clanak/produzenje-javnog-poziva-za-eksternog-evaluatora-evaluatorku-za-potrebe-evaluacije-strategije-inovativne-djelatnosti-2016-2020-s-akcionim-planom>

⁸ <https://www.gov.me/clanak/izabrana-eksterna-evaluatorka-za-strategiju-inovativne-djelatnosti-2016-2020>

značajne benefite od realizacije definisanih aktivnosti, dok su sa druge strane rezultati na cjelokupan inovacioni sektor u Crnoj Gori ostali na relativno skromnom nivou. Ovdje se, prije svega, misli na raniji problem koji se tiče nedostatka materijalnih i nematerijalnih ulaganja privatnog sektora u inovacije, što predstavlja jedan od ključnih problema sa kojima se suočava Crna Gora. Donošenjem novih zakonskih rješenja taj problem će u jednoj mjeri biti riješen, ali za izvještajni period se može reći da su ta ulaganja bila na minimalnom nivou. Osim navedenog problema, te zbog nedostatka ljudskih resursa, prepoznaje se akutni problem monitoringa svih finansiranih projekata, odnosno njihove djelotvornosti na tržištu i uticaja na društveno ekonomske prilike u zemlji. Nema podataka o postprojektnim aktivnostima niti o uticaju finansiranih projekata na pojedine ciljeve Strategije.

EFIKASNOST I SPREMNOST ZA SVRHU

Kada je riječ o implementaciji Strategije važno je istaći da je ona u značajnoj mjeri finansirana iz budžetskih sredstava, ali i dijelom kroz sektorsku podršku iz EU donacija (IPA), kao i iz kredita SB. Evaluacijom je utvrđeno da su resursi opredijeljeni za implementaciju Strategije i njenog AP generalno bili dovoljni, dok su koordinacija strategije, monitoring i izvještavanje bili na zadovoljavajućem nivou. Koordinaciju realizacije aktivnosti Strategije sprovodilo je Ministarstvo nauke (od decembra 2020. godine Ministarstvo ekonomskog razvoja), koja je realizovana na adekvatan način, sa odličnom ocjenom korisnika programa podrške i ostalih aktera inovacionog ekosistema u Crnoj Gori. Dominantan teret realizacije Strategije je bio prenesen na MNA koje je nekoliko puta uspjelo da uveća svoj budžet za period od 4 godine iz kojeg su se dominantno finansirale mjere definisane Strategijom. Ministarstvo nauke je sa ograničenim brojem zaposlenih iznijelo najveći dio planiranih aktivnosti te je na taj način uspostavljen mehanizam za implementaciju ove Strategije. Analizom rezultata sprovedenih aktivnosti može se zaključiti da je Strategija bila efikasna i da je ostvarila značajne rezultate uz ograničene finansijske i ljudske kapacitete. Njena efikasnost se ogleda i u brzini sprovođenja reformi u okviru inovacionog sistema te uključivanju značajnog broja aktera iz svih sfera društva u trenucima kada se sistem mijenjao, unaprijeđivao ili dizajnirao neki novi segment tog sistema.

UTICAJ I ODRŽIVOST

Strategija je ostvarila značajan, ali još uvijek nedovoljno mjerljiv uticaj na stanje u sektoru inovacija u Crnoj Gori. Sprovedene aktivnosti, utrošen budžet i uključenost različitih aktera u realizaciju aktivnosti imalo je značajan uticaj Strategije na rast i razvoj inovacionih djelatnosti u Crnoj Gori. Postavljeni su snažni temelji za budući razvoj baziran na novoj zakonskoj regulativi koja je napredna za ovaj dio Evrope i koja će dovesti do širenja baze inovacionih aktera svih vrsta, što će biti stub budućih aktivnosti. Najavljeno osnivanje Fonda za inovacije te fondova rizičnog kapitala, uz podsticajne mjere za ulaganje u inovacionu djelatnost, značajno će uticati na rast ulaganja u inovacije i širiti bazu potencijalno kvalitetnih projekata koji će posljedično pozitivno uticati na rast i razvoj ekonomije, te povećanje izvoza. Ostaje izazov približiti naučnoistraživačku zajednicu i privredu koja treba da pronađe mehanizam za efikasnu saradnju, rast povjerenja i promjenu načina razmišljanja usmjerenu na dijeljenje znanja i resursa. Takođe, kroz realizaciju aktivnosti Strategije ojačani su ljudski kapaciteti kod različitih aktera sistema za apsorpciju finansijskih sredstava iz fondova EU i drugih međunarodnih organizacija što će doprinijeti većem nivou ulaganja, ali i internacionalizaciji znanja i poslovanja.

Ključni nalazi sprovedene analize dovode do zaključka da je stepen uspješnosti realizacije planiranih aktivnosti na izuzetno visokom nivou te da je ukupna ocjena evaluatora o uspješnosti realizacije Strategije inovativne djelatnosti 9/10.

Zaključak koji se može izvesti iz nalaza eksterne evaluacije jeste da je stepen realizacije predloženih aktivnosti na zadovoljavajućem nivou, ali da je ključni nedostatak Strategije nepostojanje konkretnih mehanizama mjerenja efekata predloženih mjera u Akcionom planu, zbog čega je njena djelotvornost upitna. Inovaciona zajednica je osjetila benefite od realizacije definisanih aktivnosti, ali su rezultati na cjelokupan inovacioni sektor u Crnoj Gori ostali na relativno skromnom nivou.

U Izvještaju o evaluaciji, ekspertkinja je dala i nekoliko preporuka za naredni period strateškog planiranja u oblasti inovacione djelatnosti, kako slijedi:

- Preporuka 1.** Na osnovu urađene analize i evaluacije Strategije inovativne djelatnosti, analize tržišnog i zakonodavnog okvira, te potreba inovacione zajednice, preporučuje se kreiranje nove Strategije inovacione djelatnosti za period 2021-2025. Nova Strategija trebala bi biti zasnovana na jasno definisanim ciljevima, prioritetima, mjerama i aktivnostima temeljenih na strateškim prioritetima razvoja Crne Gore koji su definisani Strategijom pametne specijalizacije, uz uključivanje svih relevantnih subjekata u proces njenog dizajniranja i implementacije.
- Preporuka 2.** Preporučuje se jasnije koncipiranje pojedinih akcija u Strategiji sa definisanim konkretnim nosiocima i odgovornostima kako bi monitoring implementacije Strategije bila na mnogo većem nivou te kako bi korektivni mehanizmi mogli biti pravovremeno pokrenuti ako se utvrde problemi u implementaciji.
- Preporuka 3.** Preporučuje se preciznije definisanje i adekvatnija rasporedjela budžetskih sredstva za realizaciju svake pojedinačne aktivnosti. Kroz precizno budžetiranje osiguraće se planski pristup obezbjeđivanju neophodnih sredstava i kvalitetan input za formiranje budžeta svih institucija kao nosilaca aktivnosti koje su definisane u Strategiji. Na taj način bi i Vlada osigurala njihovo obezbjeđenje i eliminisala faktor potencijalnog nedostatka sredstava za sprovođenje aktivnosti definisanih u Strategiji.
- Preporuka 4.** Preporučuje se obezbjeđivanje značajnijeg uvećanja budžeta i na taj način osiguravanje finansijskih sredstva za implementaciju Strategije. Osim budžetskih sredstava, fokus bi trebao biti i na privlačenju EU fondova koji za crnogorske prilike mogu biti veoma izdašni. Kreiranjem stimulativnog ambijenta za ulaganje privatnog kapitala zaokružio bi se sistem finansiranja inovativnih projekata i aktivnosti što će zasigurno dovesti do uvećanja raspoloživih finansijskih sredstava za ulaganja.
- Preporuka 5.** Preporučuje se dodatno unaprjeđenje zakonodavnog okvira koji se naslanja na Strategiju i koji omogućava njenu punu primjenu i ostvarivanje željenih rezultata. Kreiranje novih relevantnih zakona, podzakonskih akata, strategija, programa i akcionih planova ključna je pretpostavka za brži razvoj inovacione djelatnosti u Crnoj Gori. Iako je Crna Gora ostvarila značajan napredak u ovoj oblasti, potrebno je do kraja zaokružiti kako pravni tako i institucionalni okvir koji će biti u službi podsticanja inovacione djelatnosti.
- Preporuka 6.** Preporučuje se nastavak aktivnosti usmjerenih na snažniju promociju rezultata. Vidljivost primjera dobre prakse treba biti na mnogo većem nivou zbog podizanja svijesti o efektu koji inovaciona djelatnost ima na društveno-ekonomski razvoj.

Tokom dizajniranja nove Strategije potrebno je osmisliti i komunikacionu strategiju sa jasno definisanim budžetom koju bi implementirali nosioci Strategije i koja bi bila alat za kvalitetnu diseminaciju i promociju svih rezultata.

V OSVRT NA PLANIRANA I UTROŠENA SREDSTVA

Akcioni plan za sprovođenje Strategije inovativne djelatnosti (2016-2020) ne sadrži plan finansiranja aktivnosti. U tabelarnom prikazu izvještaja o realizaciji aktivnosti iz Akcionog plana za 2020. godinu nijesu unijeta planirana sredstva, osim za aktivnosti koje su istovjetne i kod drugih akcionih planova gdje su planirani iznosi poznati, pa su isti preuzeti ili je unijet iznos planiran budžetom za tekuću godinu.

Za potrebe izrade ovog Izvještaja urađena je analiza utroška sredstava u 2020. godini na nivou svih strateških ciljeva. Takođe, za promotivne aktivnosti i organizaciju različitih događaja, institucije su se većinom izjasnile da su finansirane iz redovnih sredstava budžeta.

U toku 2020. godine ukupno utrošena sredstva za realizaciju Akcionog plana iznosila su 6.177.197,61 eura, kako slijedi:

- Stateški cilj I: 3.790.343,87 eura, od čega 2.606.257,00 eura iz državnog budžeta, 817.924,00 eura iz EU sredstava, 256.600,45 eura od donatorskih sredstava, 50.852,96 eura iz privatnog sektora i 56.709,46 iz javnog, odnosno sektora lokalnih samouprava;
- Strateški cilj II: 1.165.678,77 od čega 869.890,29 eura iz državnog budžeta, a 295.788,48 eura iz privatnog sektora; i
- Strateški cilj III: 1.221.174,97 eura, od čega 1.034.793,41 eura iz državnog budžeta, 153.400,00 kredit IRF-a, i 12.981,56 ENIF fonda i 20.000,00 EU sredstva.

OSVRT NA UKUPNO UTROŠENA SREDSTVA ZA PERIOD IMPLEMENTACIJE STRATEGIJE 2019-2020

Akcioni plan za sprovođenje Strategije inovativne djelatnosti (2016-2020) ne sadrži plan finansiranja aktivnosti, tako da godišnji izvještaji za 2017. i 2018. ne sadrže informacije utrošenim sredstvima po strateškim ciljevima, a uprkos naporima Ministarstva ekonomskog razvoja da iste pribavi naknadno, pokazalo se da su podaci nepotpuni i njihov kvalitet nije na zadovoljavajućem nivou, te ne bi oslikavali realno stanje ulaganja u inovacije po mjerama utvrđenim u Akcionom planu. Zbog gore navedenog, kompletirani i vjerodostojni podaci za utrošena sredstva tokom implementacije Strategije mogu se prikazati za posljednje dvije godine realizacije, odnosno period 2019-2020.

U toku perioda 2019-2020 ukupno utrošena sredstva za realizaciju Akcionog plana iznosila su 8.829.680,47 eura, kako slijedi:

- Stateški cilj I: 4.308.003,87 eura (od čega 2.905.917,00 eura iz državnog budžeta, 817.924,00 eura iz EU sredstava, 474.600,45 eura iz donatorskih sredstava, 52.852,96 eura iz privatnog sektora i 56.709,46 iz javnog, odnosno sektora lokalnih samouprava);
- Strateški cilj II: 1.994.299,80 eura (od čega 1.418.698,52 eura iz državnog budžeta, 295.788,48 eura iz privatnog sektora, 279.812,80 eura iz donatorskih sredstava); i
- Strateški cilj III: 2.527.376,80 eura (od čega 1.450.995,24 eura iz državnog budžeta, 603.400,00 eura kredit IRF-a, 442.981,56 eura ENIF fond i 30.000,00 EU sredstva).